

Nr 53.

Ankom till Riksdagens kansli den 2 maj 1911 kl. 6 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrade grunder i vissa fall för sjöaflöning m. fl. förmåner, tillkommande personalen vid flottan under sjökommendering.

(1:a Afd.)

I en inom Andra kammaren väckt, till statsutskottet för förberedande behandling remitterad motion (nr 166) har herr *E. A. Nilson*, Örebro, föreslagit, att Riksdagen måtte besluta, dels att sjöaflöning, diet- och mässpenningar samt servisbidrag äfvensom skeppsportion ej må utgå till personal vid flottan under kommendering ombord å fartyg, hvilket jämlikt för vederbörande befälhafvare utfärdad instruktion är afsedt att under större delen af expeditionen vara för öfningar förtöjdt vid flottans station inom ett afstånd af 2 km. från stationsbefälhafvarens ämbetslokal, under de dagar fartyget varit förtöjdt vid land eller dykdalb; dels ock att grunderna, hvarefter sagde förmåner skola utgå, måtte intagas i femte hufvudtitelns stater.

Till stöd för sin framställning har motionären anfört följande:

»Genom ett kungl. bref af år 1689 bestämdes att flottans personal skulle, då den var ute på sjötåg, erhålla s. k. »fri förtäring». Genom ett annat kungl. bref af år 1752 stadgades, att amiralitetsofficerarne skulle vid sjökommendering åtnjuta samma fördelar och villkor, som deras vederlikar vid indelta regementen i fält. 1854 års aflöningsreglemente bestämde, att sjökommenderadt befäl skulle åtnjuta ekiperingspengar, sjöaflöning, tillökning i sjöaflöningen — hvilken under vissa förhållanden kunde höjas med 100 till 200 procent — och skeppsportion. Vid 1876 års riksdag hemställde Kungl. Maj:t, att den fasta lönen för sjöofficerare och deras vederlikar skulle höjas, under förutsättning att det s. k. sjötilägget skulle borttagas. Riksdagen ansåg sig icke kunna biträda detta Kungl. Maj:ts

förslag, enär härigenom ej allenast sjöofficerarnes fasta lön blefve högre än officerarnes vid armén, utan äfven deras pension, Riksdagen beslöt i stället, att sjöaflöningen skulle utgå med 50 procent förhöjning å dagaflöningen samt att portioner och dietpengar skulle utgå som förut. Frågan om det s. k. sjötillägget har sedermera förevarit vid 1902 års riksdag i samband med regleringen af löneförmånerna för officerarne vid flottan. Genom denna löne reglering bestämdes lönerna — lön, dagaflöning och inkvartering — lika med motsvarande grad för officer vid armén, samt att det s. k. sjötillägget skulle utgå med 50 procent af den ordinarie dagaflöningen i land. Detta efter gemensam votering och med 194 röster mot 175. Minoriteten anslöt sig till Andra kammarens mening, »att den officerare jämte vederlikar vid sjökommendering nu medgifna förhöjning i dagaflöning eller det s. k. sjötillägget bestämmes till 25 procent af den ordinarie dagaflöningen i land». Rörande dietpengar ansåg Riksdagen, att dessa fortfarande böra utgå.

Jag är visserligen af den mening, att sjöaflöning och dietpengar fortfarande böra utgå. De skäl som härför anförts synas mig vara bärande. Men grunderna, hvarefter de utgå, kan jag alldeles icke godkänna. Att det ursprungligen varit Kungl. Maj:ts och Riksdagens mening, att dessa förmåner skulle utgå allenast under verklig sjötjänst — d. v. s. under expedition till sjöss med rustadt fartyg — framgår alldeles klart af hvad som under ärendets behandling i Riksdagen förekommit. Med den affattning, som bestämmelserna rörande ifrågavarande ärende i reglementet för marinen del II erhållit, har emellertid, synes det mig, grunderna för dess utgående kommit att i viss mån vidgas. I sagda reglementsdel äro dessa grunder angifna i § 309, där det heter:

»1. Sjtö tillägg åtnjutes af officerare, civilmilitära tjänstemän och underofficerare: från och med den dag spisningen ombord börjat (§ 315:2) till och med afmönstrings-, afpolletterings- eller afgangsdagen, dock att den, som börjat tjänstgöra ombord efter förstnämnda dag, åtnjuter sjötillägg endast från och med den dag, då hans tjänstgöring började, och af manskap: från och med den dag en hvars spisning ombord börjat till och med afmönstrings-, afpolletterings- eller afgangsdagen.

2. Sjöaflöning utgår med i bil. 19 angifna belopp.»

Den åberopade bil. 19 är af följande lydelse.

Sjöaflöning.

§ 1.

Sjöaflöning utgår, där icke här nedan för särskilda fall annat föreskrives, till belopp, som angifvas i nedanstående tabell A.

§ 2.

Å fartyg, hvilket jämlikt för vederbörande befälhafvare utfärdad instruktion är afsedt att under större delen af expeditionen vara för öfningar förtöjdt vid flottans station inom ett afstånd af 2 km. från stationsbefälhafvarens ämbetslokal, skall för hvarje dag, under hvars hela förlopp fartyget varit förtöjdt vid land eller dykdalb, sjöaflöningen utgå till belopp, som angifvas i nedanstående tabell B, utom för den af manskapet, som är gift eller änking med minderårigt barn; skolande sjöaflöning för dylikt manskap i nu nämnda fall utgå till i tab. A angifvet belopp.

§ 3.

1. Vid expedition under månaderna december, januari och februari i farvatten norr om 50° nordlig latitud utgår sjöstillägg med dubbla sitt belopp jämlikt nyssnämnda tab. A. För officer eller vederlike, som icke åtnjuter dagaflöning eller tjänstgöringspenningar enligt stat, ökas sjöaflöningen dock endast med samma belopp, som för officer af motsvarande grad, hvilken åtnjuter dagaflöning.

Nu nämnd förhöjning beräknas på resa med destination söderut, till och med, samt på resa med destination norrut från och med den dag, hvarunder nämnda latitud passeras.

2. Från i mom. 1 nämnd förhöjning af sjöstillägget undantagas, dels fartyg, hvarom sägs i § 2, under den tid sjöaflöning å detsamma utgår enligt tab. B;

dels sådant fartyg för rekrytskola eller yrkesskola (skjut-, signal-, torped-, minerings- eller maskinskola), hvarå icke, jämlikt § 2, sjöaflöning utgår enligt tab. B; skolande å dylikt fartyg å tid och i farvatten, som omfattas i mom. 1, sjöaflöning utgå till belopp, som angifvas i nedanstående tab. C.

Beloppet af sjöaflöning per dag.

Officerare.

	Tab. A. Kr.	Tab. B. Kr.	Tab. C. Kr.
Flaggman	10: 50	8: 75	12: 25
Kommendör	9: —	7: 50	10: 50
Kommendörkapten	7: 50	6: 25	8: 75
Kapten	6: —	5: —	7: —
Löjtnant.....	4: 50	3: 75	5: 25
Underlöjtnant	4: 50	3: 75	5: 25

Civilmilitära tjänstemän med officers värdighet.

Nu nämnd tjänsteman åtnjuter, om han tillhör någon af flottans civilmilitära kårer och stater, sjöaflöning till samma belopp, som tillkommer officer, med hvilken han innehar lika värdighet, dock med undantag af nedanstående, hvilka åtnjuta sjöaflöning till följande belopp:

Stabsauditör	10: —	10: —	10: —
Stabspastor	8: —	8: —	8: —
Flottilj-, divisions- eller fartygpastor	7: —	7: —	7: —
Marinläkare af 2 graden	10: 50	10: 50	10: 50
Marinläkarestipendiat på stat	10: 50	10: 50	10: 50
Marinläkarestipendiat öfver stat.....	4: 50	4: 50	4: 50

Tjänsteman, som icke tillhör någon af flottans civilmilitära kårer och stater, åtnjuter sjöaflöning till följande belopp:

Stabsauditör	10: —	10: —	10: —
Stabspastor	8: —	8: —	8: —
Flottilj-, divisions- eller fartygsingenjör	10: —	10: —	10: —
Flottilj-, divisions- eller fartygpastor	7: —	7: —	7: —
Flottilj-, divisions-, fartygs- eller biträdande läkare	10: —	10: —	10: —

Underofficerare.

Flaggunderofficer (ej maskinist)	3: 25	2: 70	3: 80
Flaggmaskinist	3: 75	3: 15	4: 40

	Tab. A. Kr.	Tab. B. Kr.	Tab. C. Kr.
Underofficer af 2 graden (ej maskinist).....	2: 25	1: 90	2: 65
Maskinist af 2 graden.....	3: 25	2: 70	3: 80

Manskap.

Underofficerskorpraler.

Matros, ekonomiman eller handtverkare	1: 50	1: 50	1: 85
Eldare	2: 25	1: 90	2: 65

1. kl. sjömän i 2. lönegraden samt korpraler.

Matros eller ekonomiman (ej hofmästare eller kock)	0: 90	0: 75	1: 05
Hofmästare, kock, eldare eller handtverkare.....	1: 05	0: 90	1: 20

Manskap i 3. lönegraden.

Matros eller ekonomiman (ej hofmästare eller kock)	0: 75	0: 65	0: 90
Hofmästare, kock, eldare eller handtverkare.....	0: 90	0: 80	1: 05
Manskap i 4. lönegraden	0: 45	0: 40	0: 50

Skeppsgosse.

Till skeppsgosse utgår aflöning med samma belopp som aflöning i land enligt stat; därutöfver erhåller skeppsgosse, som är kommenderad såsom hornblåsare, ett belopp af 5 öre per dag.

Anm. 1. Föreskrifterna i ofvanstående §§ 1—3 gälla icke besättningen å undervattensbåt, utan skall sjöaflöning till enhvar, som tillhör dylik besättning, utgå med dubbla det i tab. A. angifna beloppet.

Under expedition med undervattensbåt å tid och i farvatten, som omförmälas i ofvanstående § 3:1, förhöjes sjöaflöningen ytterligare för enhvar af besättningen med samma belopp som det, hvarmed sjöaflöningen jämlikt samma § och mom. förhöjes för personal å annat fartyg.

Anm. 2. I fråga om tillägg till aflöningen under expedition för sjömätning eller arbete med militärleder är särskildt stadgadt.

Anm. 3. För underbefäl, som har uppbörd ombord, förhöjes sjöaflöningen med 25 öre per dag (hvilken förhöjning för den, som är markerteriuppbördsman, skall utgå, oafsedt om han åtnjuter förhöjning i sjö-

aflöningen för handhafvandet af annan uppbörd); för sjukvårdsunderbefäl, som handhafver såväl förrådsuppbörd som sjukvård, samt för den, som å torped- eller undervattensbåt handhafver förrådsuppbörd, förhöjes sjöaflöningen med ytterligare 25 öre per dag.

Anm. 4. Underofficer eller underofficerskorpral kommenderad eller beordrad vare sig såsom fartygschef eller ock såsom befälhafvare, tillika uppbördsman å torpedbåt, utrustad såsom bevakningsbåt, å bevakningsbåt (f. d. torpedbåt) eller förhyrd eller rekvirerad bevakningsbåt, åtnjuter sjöaflöning till samma belopp som uppbördsmaskinist af samma grad.

Anm. 5. Korpral, som blifver antingen från expeditionens början kommenderad eller på grund af uppkommen vakans under pågående expedition på skeppsorder beordrad att förrätta tjänst såsom underofficer eller underofficerskorpral, åtnjuter under den tid dylik tjänst förrättas sjöaflöning till samma belopp som underofficerskorpral vid samma afdelning.

Anm. 6. Till kock eller hofmästare, som åtnjuter underofficers af 2. graden löneförmåner enligt stat eller som utan att vara underofficerskorpral tillhör 1. lönegraden, utgår sjöaflöning till samma belopp som för underofficer af 2. graden (ej maskinist) respektive underofficerskorpral, ekonomiman.

Anm. 7. Den, som från expeditionens början kommenderats eller på grund af uppkommen vakans under pågående expedition på skeppsorder beordrats att göra tjänst såsom dykare ombord och hvars egenskap såsom sådan ej upphört att gälla på grund af bestämmelser i gällande skolreglemente, erhåller ett tillägg till sjöaflöningen af 20 öre pr dag.

Den, som utfört dykeriarbete, erhåller, vare sig han är ombord kommenderad såsom dykare eller icke, ersättning, som, om arbetet under vatten varat intill en halftimme, bestämmes till 1 krona 50 öre och, om arbetet varat längre tid, ökas efter fartygschefens bestämmande till högst 5 kronor per dag.

Om sjunket föremål af större värde återförskaffas genom dykeriarbete och arbetet varit svårt, må därjämte enligt fartygschefens bestämmande den, som utfört dykeriarbetet, tilldelas särskild penningbelöning till skäligt belopp, högst 25 kronor.

Vid dykning, som företages uteslutande för öfningsändamål, utgår ersättning endast vid genomgående af repetitionskurs.

Anm. 8. I ofvanstående §§ 2 och 3 samt anm. 1—5 och 7 meddelade föreskrifter gälla ej den, som åtnjuter sjöaflöning enligt § 322: 1, skolande sjöaflöning för honom utgå enligt tab. A ofvan.

Det må tillåtas mig att fästa särskild uppmärksamhet vid bestämmelsen i § 2 af nämnda bil. 19. Innebörden af denna är, att kommandering å fartyg, som är förtöjdt vid brobänken vid flottans station, berättigar till erhållande af sjöaflöning enligt tab. B, d. v. s. i allmänhet 25 % förhöjning å landdagaflöningen. Men det är ej nog härmed. Enligt § 310 i reglemente för marinen del II utgår också diet- eller mässpenningar samt servisbidrag under samma tid som sjöaflöning, i enlighet med i bil. 21 i sagda reglementsdel intagna tabell, utvisande beloppet af diet- och mässpenningar samt servisbidrag per dag. Denna tabell har följande lydelse:

Tabell,

utvisande beloppet af diet- och mässpenningar samt servisbidrag per dag.

Dietpenningar.

Befälhafvare af flaggmans grad, som är	} högste befälhafvare öfver flotta eller eskaderchef.....	kronor 15: —
Befälhafvare af kommendörs grad, som håller kajutbord		» 10: —
» » kommendörkaptens grad, som håller kajutbord		» 9: —
» » kommendörs eller kommendörkaptens grad, som mässar vid gemensamt bord		» 8: —
» » kaptens eller subalternofficers grad, som är flottilj- eller divisionschef.....	} som är fartygschef.....	» 5: —
» » cers grad, som är fartygschef.....		
Enhvar, som enligt § 296: 1 mässar vid kajutbord		» 5: —
» ofvan ej nämnd, som enligt § 296 mässar vid gunrumsbord eller gemensamt bord		» 3: —
Sjökadett		» 1: 60

Mässpenningar.

Reservofficers- och marinintendentsaspirant samt enhvar, som enligt § 303 mässar i underofficersmäss	»	—: 70
--	---	-------

Servisbidrag.

Enhvar underofficerskorpral och korpral, som enligt § 308: 1 är berättigad till servisbidrag	»	—: 15
--	---	-------

Anm. 1. Med befälhafvare förstås i denna bilaga högste befälhafvare öfver flotta, eskader-, afdelnings-, flottilj-, divisions- och fartygschef.

Anm. 2. Om ofvan nämnd befälhafvare under pågående kommendering af annan anledning än utfärdad generalorder afgår från sitt befäl, skall, intill dess beordrad efterträdare embarkerat, den, som förrättar den afgångnes tjänst, jämväl om han är af lägre grad än denne, uppbara dietpenningar till samma belopp, som tillkommit den afgångne befälhafvaren.

Anm. 3. Oberoende af ofvanstående tabell skola diet- och mässpenningar utgå till nedanstående belopp:

- a) å torpedbåt, hvilken hvarken tillhör torpedskola eller är ställd till stationsmyndighets förfogande:
- | | |
|---|------------|
| för enhvar officer och vederlike | kronor 5:— |
| » » som enligt § 303 mässar i underofficersmäss | » 1:— |
- b) å undervattensbåt, för hvilken annat fartyg icke blifvit beordradt att tjänstgöra såsom depåfartyg:
- | | |
|---|-------|
| för enhvar officer och vederlike..... | » 6:— |
| » » som enligt § 303 mässar i underofficersmäss | » 2:— |

Anm. 4. Å fartyg, beordradt till hamn så belägen, att för att uppnå densamma 7° ostlig longitud från Greenwich räknadt måste passeras, förhöjes det i ofvanstående tabell afvensom i anm. 3 angifna beloppet af diet- och mässpenningar för i § 296 nämnd befälhafvare, som håller kajutbord, med 75 procent, för sjökadett med 15 procent och för öfriga med 50 procent från och med den dag nämnd longitud passeras till och med den dag, då fartyget på återvägen kommer, vid ingående till Skagerack eller Östersjön, ost om samma longitud.

Å fartyg, som, beordradt att anlöpa hamn utom riket, icke därför behöfver passera 7° ostlig longitud eller som, utan att vara beordradt till dylik hamn, af tvingande omständigheter nödgas därstädes inlöpa, utgår nyssnämnda förhöjning af diet- och mässpenningarna från och med dagen för ankomsten till den utrikes hamnen till och med dagen för afgången därifrån.

Alltså, om manskapet och de värnpliktiga äro förlagda i kasern å Skeppsholmen eller vid Karlskrona, så åtnjuta exempelvis en till denna personal som befäl eller instruktör kommenderad kapten en dagaflöning af 4 kronor. Enahanda skulle förhållandet bli, om manskapet är förlagdt ombord å ett vid brobänken förtöjdt fartyg, men spisade vid stationens

matinrättning. Bestämmas däremot att manskapet skall erhålla sin spisning ombord, så erhåller kapten sjöaflöning med 5 kronor pr dag samt därjämte dietpenningar enligt förut nämnda bil. 21. Manskapets utspisning sker också i detta fall efter sjöportionsstaten. Följaktligen är det manskapets utspisningsställe som är afgörande för huruvida sjötillägg och dietpenningar m. m. skall utgå samt huruvida manskapet skall erhålla sjöportion eller ej. Detta är beroende på det sätt, hvarpå bestämmelsen affattats i reglementet. Då reglementet erhöll denna ordalydelse, var det emellertid ej vanligt, att manskapet erhöll sin utspisning ombord i annat fall, än då det var fråga om en verklig sjöexpedition. Sedermera har i och med sjöbeväringens ökade vapenöfningar ombord en annan ordning börjat tillämpas, utan att ändring i reglementet vidtagits i här berörda hänseende.

Lika riktigt som det synes vara, att sjötillägg och dietpenningar m. m. utgår vid verkliga sjöexpeditioner, lika oriktigt förefaller det vara, att sagde förmåner utgå till personal kommenderad ombord å ett fartyg, som ligger förtöjdt vid stationen.

Enligt hvad jag inhämtat, utgjorde beloppet af vid Karlskrona station under ett år utbetalda sjötillägg omkring 43,700 kronor
och vid Stockholms station 26,600 »
hvertill kommer ökad kostnad för sjöportion.

En brist synes mig ock vara, att grunderna för det s. k. sjötillägget samt dietpenningar m. m. ej intagas i femte hufvudtitelns stater».

De af motionären påpekade förhållanden äro utan tvifvel af beskaffenhet att ådraga sig uppmärksamhet. Att sjötillägg, som ju är i främsta rummet afsedt att täcka ökade lefnadskostnader under krigsfartygs sjöexpedition, skall utgå till flottans personal under tid, då fartyg är förtöjdt vid någon af flottans stationer, synes icke vara af omständigheterna med nödvändighet påkalladt. En besparing i detta afseende synes dessutom vara så mycket mera eftersträfvansvärd, som det anslag, från hvilket utgifterna för sagda ändamål utgå, visat sig otillräckligt. Utskottet anser därför det vara önskligt, att Kungl. Maj:t toge i öfvervägande, huruvida en ändring i förenämnda hänseende må, utan olägenhet vare sig för rekrytutbildningen eller i annat afseende, kunna genomföras.

Motionärens förslag, att grunderna, hvarefter ifrågavarande förmåner skola utgå, borde intagas i femte hufvudtitelns stater, anser utskottet däremot sig icke utan vidare kunna tillstyrka, enär utskottet, som visserligen anser, att dylika bestämmelser böra bringas till Riksdagens kunskap, är ovisst, huruvida upplysning i detta afseende må på det af motionären angifna sätt eller möjligen i annan form meddelas Riksdagen.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att Riksdagen med anledning af herr E. A. Nilsons ifrågavarande motion må i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida och i hvad mån gällande bestämmelser om sjöaflöning, diet- och mässpenningar samt servisbidrag äfvensom skeppsportion böra i ofvan angifvet syfte i vissa fall ändras.

Stockholm den 2 maj 1911.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Herr *K. Starbäck* har begärt få antecknadt, att han på grund af arbete inom annat utskott varit hindrad att deltaga i förestående ärendes behandling inom statsutskottet.
